

Andre skisse – kjerneelementer i Samfunnsfag VG1/VG2

Dette er en skisse til hva kjerneelementer kan være. Den viser hvor langt kjerneelementgruppen har kommet i arbeidet med å definere hva som er kjerneelementer i de ulike fagene.

Fagets kjerneelementer er det elevene må lære for å kunne mestre og anvende faget, det mest betydningsfulle faglige innholdet elevene skal arbeide med i opplæringen.

Kjerneelementene skal prege innholdet og progresjonen i læreplanene og bidra til at elevene over tid utvikler forståelse av innhold og sammenhenger i faget.

Fagets kjerneelementer består av sentrale begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttrykksformer i faget.

Alle fag har metoder, tenkemåter, begreper, kunnskapsområder og uttrykksformer som er sentrale, men fordi fagene er ulike, er det viktig at de kommer til uttrykk på fagenes premisser og med forskjellig vektning av de ulike elementene der fagenes egenart krever det.

Meld. St. 28 (2015–2016)

Kjerneelementer i faget (faglige, punktvis, ev kort setning)	Sentralt innhold i kjerneelementene (innhold inkludert begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttrykksformer i faget)
Årsak-virkningsforhold	Innebærer å kunne vurdere ulike kunnskapsinnhold ut i fra ulike årsak- og virkningsperspektiver. Det kan være årsakskjeder, at en årsak kan gi forskjellige virkninger eller at flere årsaker kan virke sammen.
Perspektivmangfold	Innebærer å kunne vurdere kunnskap, handlinger, hendelser, situasjoner og fenomener fra ulike synsvinkler, ståsteder, tilhørigheter og nivåer. Kunne forstå hvorfor mennesker tar andre valg enn oss selv.

Kildebruk og kildekritikk	Innebærer å kunne innhente og bruke informasjon fra flere og ulike typer kilder og kritisk vurdere kildenes pålitelighet, relevans, tendens og hensikt.
Stille spørsmål, formulere problemstillinger og utforske	Innebærer å kunne undre, gjennomføre undersøkelser og forstå hvordan kunnskap blir til, og at elever får uttrykke sin nysgjerrighet og være aktivt kunnskapsskapende.
Betydning (her tenger vi et annet begrep)	Innebærer å kunne vurdere hvorvidt og hvorfor kunnskap, handlinger, hendelser, situasjoner, systemer og fenomener anses som betydningsfulle.
Maktrelasjoner	Innebærer at elevene skal kunne utvikle kompetanse om makt og kunne vurdere handlinger, hendelser, situasjoner, systemer og fenomener i lys av maktrelasjoner og endringer i maktstrukturer.
Sammenhenger	Innebærer å kunne vurdere forbindelser mellom handlinger, hendelser, situasjoner, systemer og fenomener i lys av tid, rom, skala (nivå), struktur og aktør.
Bærekraftig utvikling	Innebærer hvordan mennesker dekker sine primærbehov og fordeler makt og ressurser. Globale, lokale, og urfolksperspektiver på: levetår og sosial ulikhet samfunnsøkonomi internasjonal økonomi

<p>Demokrati og medborgerskap</p>	<p>Innebærer hvordan mennesker organiserer seg i samfunn og hvordan konflikter oppstår og kan løses.</p> <p>Globale, lokale, og urfolksperspektiver på:</p> <ul style="list-style-type: none">politikk og styreformerpåvirkning og deltakelsemenneskerettigheterlikestilling, likeverd, mangfold og kulturforståelseaktuelle spenninger, maktkamp og konfliktersamarbeid og konfliktløsningarbeidsliv og velferdssamfunn
<p>Folkehelse og livsmestring</p>	<p>Innebærer hvordan mennesker samhandler og om hva som er gode liv.</p> <p>Individ- og samfunns- og normkritiske perspektiver på:</p> <ul style="list-style-type: none">identitetsdannelseselvtillit og egenverdinkludering og tilhørighetkulturforståelse
<p>Progresjon/forventet læringsløp knyttet til kjerneelementene: Gradvis utvikling av evnen til å forstå og vurdere kompleksitet, sammenhenger, abstraksjon, generalisering.</p>	

Kort utdypende tekst om tverrfaglige tema i faget:

Hvilket innhold/perspektiver fra de tverrfaglige temaene mener kjerneelementgruppa er sentrale i faget? De tre tverrfaglige temaene er:

- bærekraftig utvikling
- demokrati og medborgerskap

- folkehelse og livsmestring

I grunnskolefaget samfunnsfag er de tverrgående temaene uttrykt som kjerneelementer og definerer utgangspunktet for kunnskapsinnholdet i faget. Begrunnelsen ligger i at de tverrgående temaene er alle så sentrale for skolefaget at de kan sees som en naturlig del av fagets kjerne. De danner derfor et hensiktsmessig utgangspunkt for videre sentrering av faget gjennom presisering av hvilket kunnskapsinnhold som er det samfunnsfaglig beste perspektivet på temaene. I faget samfunnsfag for videregående skole videreføres de tre tverrgående temaene som utgangspunkt for sentrering av fagets kunnskapsinnhold.

For å spesifisere og spesialisere inn mot samfunnsfaget i videregående opplæring (hvor henholdsvis historie og geografi også har et spesialisert fagansvar), er kunnskapsinnholdet under de tverrgående temaene endret og konsentert om det som bør være primæroppgaven for samfunnsfaget sammenliknet med grunnskolefaget. Noen av grunnskolefagets kjerneelementer er utelatt, da disse ses som mer sentrale for historie eller geografi. Andre har en noe annerledes begrunnelse som viser fagets vektlagte perspektiv og innhold.

Kort utdypende tekst om grunnleggende ferdigheter i faget:

Hvilke sider av de fem grunnleggende ferdighetene er relevante for faget når det gjelder:

- å kunne lese i faget
- å kunne skrive i faget
- å kunne regne i faget
- muntlig ferdigheter i faget
- digitale ferdigheter i faget

I samfunnsfag er alle grunnleggende ferdigheter viktige. Kjerneelementgruppa mener disse er godt beskrevet i eksisterende læreplan gjennom beskrivelsen av grunnleggende ferdigheter i samfunnsfag, beskrivelsen av hovedområdet Utforskeren og kompetansemålene til Utforskeren. Kjerneelementgruppa vil anbefale at den kommende læreplangruppa i samfunnsfag viderefører hovedtrekkene i Utforskeren i det videre læreplanarbeidet, innenfor den læreplanstrukturen som måtte bli aktuell.

Kort utdypende tekst om verdigrunnlaget knyttet til faget:**Hvilket innhold/perspektiver fra verdigrunnlaget mener kjerneelementgruppa er spesielt relevante for faget?**

Overordnet del kap 1.1 Menneskeverdet, særlig menneskerettigheter, likestilling, likeverd, anerkjennelse av ulikhet, solidaritet.

Overordnet del kap 1.2 Identitet og kulturelt mangfold Overordnet del kap 1.3 Kritisk tenkning og etisk bevissthet

Overordnet del kap 1.4 Skaperglede, engasjement og utforskertrang, særlig stille spørsmål, utforske, kreativitet og nytenking

Overordnet del kap 1.5 Respekt for naturen og miljøbevissthet

Overordnet del kap 1.6 Demokrati og medvirkning

Begrunnelser for prioriteringer kjerneelementgruppa har gjort i faget:**Kjerneelementer:**

Gjennom kunnskapsinnholdet som er spesifisert under kjerneelementene avledet fra de tverrfaglige temaene, signaliserer vi hva som er det viktigste innholdet i samfunnsfaget. Det betyr at de første 7 kjerneelementene primært handler om fagets sentrale metoder og tenkemåter, men de siste tre viser fagets sentrale kunnskapsinnhold og begreper.

Progresjon:

Kjerneelementene kan arbeides med på alle trinn i grunnskolen. Valg av tema og tilnæringsmåter vil bidra til en gradvis utvikling av evnen til å

forstå og vurdere kompleksitet, sammenhenger, abstraksjon, generalisering. Progresjonen må tydeligere synliggjøres gjennom senere arbeid med kompetansemål

Tverrfaglige tema:

De tverrfaglige temaene er alle så sentrale for samfunnsfaget at de er tatt inn som kjerneelementer, men en begrunnelse som viser prioritering av faget tilknyttede kunnskapsinnhold

Grunnleggende ferdigheter:

Se over

Verdigrunnlaget:

Se over